

ესპანეთი

ესპანეთი (ესპ. *España*), ოფიციალურად ესპანეთის სამეფო (ესპ. *Reino de España*) — სახელმწიფო ევროპის სამხრეთ-დასავლეთით, პირენეს ნახევარკუნძულზე.

მოსაზღვრე ქვეყნებია: საფრანგეთი, ანდორა, პორტუგალია. ესპანეთი კონსტიტუციური მონარქია, საკანონმდებლო ორგანოა გენერალური კორტესები, რომელიც შედგება სენატისა (256 წევრი) და კონგრესისაგან (350 წევრი), სახელმწიფოს მეთაურია მეფე ფილიპე VI.

ესპანეთის სამეფოს შემადგენლობაში შედის 17 ავტონომიური რეგიონი, აგრეთვე ჩრდილოეთ აფრიკის სანაპიროზე მდებარე ორი ავტონომიური ქალაქი. ესპანეთი ინდუსტრიულ-აგრარული ქვეყანაა, ერთობლივი ეროვნული პროდუქტის მოცულობით (570 მლრდ ₼) მსოფლიოში მე-10 ადგილი უკავია.

ისტორია

XX საუკუნის დასაწყისში ქვეყანაში აქტიური პოლიტიკური ბრძოლა მიმდინარეობდა, რაც სამოქალაქო ომში გადაიზარდა (1936-1939). 1975 წლამდე ქვეყანას მართავდა დიქტატორი გენერალი ფრანსისკო ფრანკო, რის შემდეგაც აღდგენილ იქნა მონარქია. 1986 წელს ქვეყანა ევროკავშირის წევრი გახდა.

ესპანეთის მმართველები

1875-1885:	ბურბონების სახლი (ალფონსო XIII)
1885-1886:	ბურბონების სახლი (მარია დე-ლას-მერსედესი)
1886-1931:	ბურბონების სახლი (ალფონსო XIV)
1931-1939:	ესპანეთის მეორე რესპუბლიკა
1939-1975:	ფრანკოს დიქტატურა
1975-2014:	ბურბონების სახლი (ხუან კარლოს I)
2014-დღემდე:	ბურბონების სახლი (ფილიპე VI)

გეოგრაფია და ბუნება

ქვეყანა დასავლეთ ევროპაში მდებარეობს და პირენეს ნახევარკუნძულის 84 % უკავია. მოსაზღვრე ქვეყნებია: საფრანგეთი, ანდორა, პორტუგალია. ეკუთვნის კუნძულები ატლანტის ოკეანესა და ხმელთაშუა ზღვაში, ასევე ტერიტორიები ჩრდილოეთ აფრიკაში. რელიეფში ჭარბობს დაბალი და საშუალო სიმაღლის პლატოები და მთები. ქვეყანა მდიდარია სასარგებლო წიაღისეულით (მათ შორის ნახშირითა და ვერცხლისწყლით).

ესპანეთის სანაპირო ზოლის მნიშვნელოვან ნაწილში ჰავა ხმელთაშუაზღვიურია, შიგა რაიონებში კი უფრო კონტინენტური. ტყეებს ტერიტორიის მხოლოდ 10 % უკავია.

ფართობი — 504 782 კმ².

ბუნება — გეოგრაფიული რაიონები — ცენტრალური ესპანეთი (el Centro) მესეტის პლატოთი, ჩრდილოეთი (el Norte), აღმოსავლეთი (el Este) ხმელთაშუა ზღვის სანაპირო ზოლში, სამხრეთი (el Sur) ხმელთაშუა ზღვასა და ატლანტის ოკეანეს შორის მოქცეული არე. მთათა სისტემები - პირენეები, სიერა მორენა, იბერიისა და კანტაბრიის მთები; უმაღლესი მწვერვალები (მ) - პიკო დე ტეიდე 3718 (კანარის კ-ებზე), მულასენი 3478, პიკო დე ანეტო 3404; მთავარი მდინარეები (კმ) — ებრო 910, ტახო (ტეჯუ) 790 (სულ 1007), გვადიანა 778, დუერო 700 (სულ 895), გვადალკვირი 657; უდიდესი ტბა — ემბალსე დე ალკანტარა (ხელოვნური); მთ. კუნძულები (კვ. კმ) — კანარის 7447 (მათ შორის: ტენერიფე 2034, ფუერტევენტურა 1660, დიდი კანარი 1560, ლანზაროტე 846, ლა-პალმა 708), ბალეარის 4992 (მათ შორის: მაიორკა 3640);

ბუნებრივი რესურსები — ქვანახშირი, რკინის მადანი, ურანი, ვერცხლისწყალი, პირიტი, თაბაშირი, თუთია, ტყვია, ვოლფრამი, სპილენძი, პიდროენერგია, სასოფლო-სამეურნეო მიწები.

ჰავა

ესპანეთისთვის დამახასიათებელია სუბტროპიკული ხმელთაშუაზღვიური ჰავა ცხელი, მწველი ზაფხულითა და რბილი, წვიმიანი ზამთრით. საშუალო ტემპერატურა იანვარში მერყეობს +8 °C-დან +12 °C-დან, ივლისში +18 °C-დან + 28 °C-მდე. ესპანეთის მრავალფეროვანი და კონტრასტული ჰავა აიხსნება რელიეფის სირთულით, ატლანტის ოკეანისა და აფრიკის კონტინენტის კლიმატის ზემოქმედებით. ყველაზე მეტი ნალექი მოდის ჩრდილოეთში და ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში (წლიური ნალექის რაოდენობა აქ 1000 მმ-ზე მეტია, მთიან რაიონებში კი — 1500-2000 მმ), ცენტრალური და სამხრეთ აღმოსავლეთი რაიონები უფრო მშრალია (წლიური ნალექიანობა 500 მმ-ზე ნაკლებია). გამოიყოფა მაღალმთიანი რაიონები ცივი ზამთრით, უხვი თოვლიანობითა და გრილი ზაფხულით, რომელიც მშრალია სამხრეთში, ნესტიანი და წვიმიანი — ჩრდილოეთ ესპანეთში. პირენეებში თოვლის ხაზი 2800 მეტრზეა. ესპანეთში, საბერძნეთისა და იტალიის მსგავსად, ევროპაში ყველაზე ბევრი მზიანი დღეა.

მდინარეები და ტბები

ესპანეთში საკმაოდ ბევრი, მაგრამ მცირეწყლოვანი მდინარეთა სისტემაა, რომელიც როგორც ატლანტის ოკეანის, ასევე ხმელთაშუა ზღვის აუზსაც მიეკუთვნებიან. განსაკუთრებით მნიშვნელოვან მდინარეთა სისტემებს წარმოადგენს ატლანტის ოკეანის აუზში შემავალი მდინარეები დუერო (780 კმ), ტეჯუ (1010 კმ), გვადიანა (820 კმ), გვადალკვირი (680 კმ) და ასევე ებრო (928 კმ), რომელიც ხმელთაშუა ზღვაში ჩაედინება. ესპანეთის სხვა მსხვილი მდინარეებიდან გამოიყოფა მინო (340 კმ), ატლანტიკისაუტი, ხუკარი (498 კმ) და სეგურა (341 კმ).

მე მიყვარს ესპანეთი 